

SOUČASNÝ STAV SOCIOLOGIE VENKOVA NA ZÁPADĚ

Bruno Benvenuti, Benno Galjart a Howard Newby: The current status of rural sociology. Sociologia Ruralis, 15, 1975, č. 1/2, s. 3-21.

V minulém ročníku časopisu Evropská společnost pro sociologii venkova vy-tiskli článek, který je zajímavý také pro naše zemědělské sociology. Autoři, významní činitelé západoevropské sociologie venkova, vycházejí ve svém společném článku z pevného přesvědčení, že se tento vědní obor nachází v obtížném stavu (state of malaise). Pokoušejí se ve své práci o diagnózu této „nemoci“. Především ukazují na některé základní rysy tzv. „konvenční rurální sociologie“ a diskutují hranice její platnosti a působnosti v současné fázi vývoje. Domnívají se, že vzhledem k reálnému stavu zemědělství v rozvinutých kapitalistických zemích vzniká otázka obsahu disciplíny, zejména proto, že již není dána identita pojmů „zemědělský“ a „venkovský“. V této souvislosti kladou autoři znovu otázku „Gemeinschaft“ a „Gesellschaft“ (Tönnies), poukazují na zastarávající prvky v pracích Sorokina, Redfielda a jiných. Růstem industrializace a dopravy se dostávají zemědělci do postavení menšiny. Přibývá nezemědělského obyvatelstva, což dává venkovským oblastem smíšený ráz, dosavadní pokusy definovat podstatu pojmu „venkov“ se stávají pochybnými.

Na pozadí sociálních přeměn vzniká problém nového postavení venkovského obyvatelstva, zejména však rolníků, které je třeba sledovat ze zcela nových zorných úhlů. Z historického kontextu a výše načrtnutých aspektů vyvozují autoři současný základní nedostatek sociologických konceptů. Popudy, které z této krizové situace pro disciplínu vyplývají, ovlivnily empirické zaměření prací sociologů a tyto práce mají proto až na malé výjimky převážně prakticistický akcent. S tím souvisejí organizační vazby; konvenční rurální sociologie získala stále silnější spojení s vládními, stavovskými i firemními organizacemi. Tyto instituce ovlivňovaly sociologickou problematiku do té míry, že došlo k praktickému zastavení teoretického růstu. Přitom hraje svou roli i skutečnost, že západoevropská sociologie venkova byla — zejména po světové válce — silně ovlivněna americkou Rural Sociology, která vyhovovala zájmu plánovacích a správních orgánů o rychlou přeměnu venkovských oblastí. Všechny tyto okolnosti prohlubují současnou obtíž sociologie venkova jako vědního oboru. Autoři docházejí k závěru, že bude třeba dbát mnohem více než dosud o teoretickou orientaci při zpracování problémů. Sociologie venkova se musí podle jejich názoru ve větší míře věnovat koncepčním a teoretickým otázkám. V tomto směru má být článek diskusním příspěvkem a je zřejmé, že ukazuje mimořádně výrazným způsobem situaci nemarxistické sociologie venkova na západě.

Doc. ing. H. Schimmerling, CSC.